

RESUM DE LES PONÈNCIES I COMUNICACIONS

Dimecres, 27 d'octubre de 2021

Eloi Fernández:

«De la Norma considerada comuna de les Belles Arts»

En aquesta intervenció proposem una mirada polemica envers les dinàmiques d'homogeneïtzació i transgressió que caracteritzen la creació artística contemporània. Tot partint d'una teoria de la normativitat aplicada al fet estètic, reconsiderarem algunes maneres en què l'artista afirma la seva identitat i la seva obra per mitjà de suposats procediments d'oposició i disjunció que impliquen les institucions, les modes i les construccions de gènere, tot donant lloc a una *nomografia* o estudi de la pulsio de normativitat en la creació actual.

Eloy Fernández Porta (Barcelona, 1974) és doctor en Humanitats per la Universitat Pompeu Fabra i professor d'Art Contemporani al programa BaPIS/UPF i de Nous Àmbits Literaris a la UPF Barcelona School of Management. Ha publicat a Anagrama set assaigs de crítica cultural, el més recent dels quals és *Las aventuras de Genitalia y Normativa*. Ha estat guardonat amb el Premi Extraordinari de Doctorat, el Premio Anagrama i el Premi Ciutat de Barcelona.

Toni Navarro:

«Carne, texto y prótesis. (Re)pensar el cuerpo generizado desde la teoría queer y cyborg»

El cuerpo ha sido tradicionalmente reducido a su dimensión física y biológica como algo tangible a lo que se puede acceder de forma inmediata. Sin embargo, se trata de una realidad mucho más compleja que comprende elementos somáticos, discursivos y prostéticos. Desde la teoría *queer* se ha puesto el énfasis en el lenguaje: autoras como Judith Butler han señalado que el cuerpo (como texto encarnado o discurso materializado) solo está disponible para nosotros mediante cierta descripción interpretativa. Esta postura ha sido criticada —a menudo injustamente— por su incapacidad para pensar la materialidad por miedo a caer en la trampa del esencialismo. Por ello Paul B. Preciado ha propuesto ir más allá de las descripciones performativas del género, que lo entienden únicamente como un efecto de las prácticas culturales

y dejan de lado el papel que juegan las biotecnologías en su conformación. Como afirmó en su *Manifiesto contrasexual*: «El género es ante todo prostético, es decir, no se da sino en la materialidad de los cuerpos. Es puramente construido y al mismo tiempo enteramente orgánico. Escapa a las falsas dicotomías metafísicas entre el cuerpo y el alma, la forma y la materia». Tal concepción recoge el legado de Donna Haraway y su teorización del *cyborg* como un ser liminal que supera las dicotomías entre organismo-máquina, naturaleza-cultura y hombre-mujer. En esta presentación se esbozarán los principales argumentos esgrimidos desde cada una de estas corrientes para plantear una definición tentativa del cuerpo que se adecúe a nuestros tiempos de mediación tecnológica y virtualidad acelerada. La intención es ver en qué medida las artes escénicas pueden ofrecer un espacio desde donde problematizar las ideas naturalizadas de lo corpóreo y mostrar su heterogeneidad, al dejar de ser objeto de la representación para convertirse en soporte de la creación.

Toni Navarro es filósofo especializado en género y tecnología. Actualmente investiga en el Vector de Conceptualización Sociotécnica impulsado por Tecnopolítica (IN3/UOC) en Canóndromo, Ateneo de Innovación Digital y Democrática. Publica ocasionalmente en medios y revistas como *CCCB Lab*, *El Salto Diario*, *Pikara Magazine*, *El País*, *Temes de Disseny* y *Teknokultura*. Ha impartido seminarios y conferencias en: Centro Ciencia y Pensamiento (UNSAM), Festival Gelatina (La Casa Encendida), IV Simposio Internacional Mutating Ecologies in Contemporary Art, Institute for Postnatural Studies, Institut d'Humanitats de Barcelona, Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB), Centro de Documentación y Estudios Avanzados de Arte Contemporáneo (CENDEAC), Biennial de Pensament Ciutat Oberta, Primavera Pro, Decidim Fest o FEM TEK Bilbao. Ha sido profesor invitado de estudios críticos en EINA, Centro Universitario de Diseño y Arte (UAB). Recientemente ha traducido y prologado *La terraformación* de Benjamin Bratton para Caja Negra Editora. También ha escrito el prólogo de los libros *Xenofeminismo* de Helen Hester (Caja Negra, 2018) y *La guerra de deseo y tecnología* de Sandy Stone (Holobionte Ediciones, 2020), y ha traducido textos de varias autoras para la antología *Ciberfeminismo. De VNS Matrix a Laboria Cuboniks* (Holobionte Ediciones, 2019).

**Aleix Garcia:
«Accions»**

Una persona es troba en la intimitat de la seva habitació preparant-se per anar a trobar-se amb la parella del seu company sexo-afectiu i explicar-li la seva relació. La seva identitat sempre ha estat un problema per a trobar l'amor romàntic que tant la maltracta, però que tant desitja de trobar per sentir-se completa. L'espectador llegirà a aquesta persona segons el seu bagatge i la seva educació sobre l'expressió de gènere perquè trobarà a un ésser que utilitza símbols atribuïts canònicament als diferents gèneres: pèl al cos, maquillatge, perruca, calça trucadora, calçotets, barba... Aquesta persona practica davant d'una cadira buida com li explicarà la seva història i el que sent. Tot això mentre sona *Señora* de Rocío Jurado, cantant que ha acompanyat els cossos dissidents des dels seus inicis amb les seves lletres, la seva passió interpretant aquestes lletres i la seva postura pública amb el col·lectiu LGTBIQ+ quan simplement eren anomenats per la societat com a *mariquitas*.

Aleix Garcia és tècnic superior en el grau de Disseny de vestuari per arts escèniques i a mida a l'Anna Gironella de Mundet a Barcelona. Va realitzar les pràctiques amb l'estilista Laia Cambrils Buenafuente i posteriorment va fer 2 temporades amb *Con faldas y a lo loco*, de Som-hi Films, com a responsable de vestuari. L'any 2017 va entrar a l'Institut del Teatre a cursar els estudis superiors d'art dramàtic en l'especialitat d'escenografia. Durant aquest període va passar a formar part de la companyia musical MHNL com a director artístic durant dos anys, treballant en diferents projectes per la Casa Batlló i Costa Cruceros, entre d'altres. Gràcies al contacte i experiències amb l'Institut del Teatre, actualment forma part de la companyia Golem com a escenògraf i il·luminador. A banda d'això, i gràcies al fet que va col·laborar amb diferents projectes d'alumnes d'altres especialitats, va entrar a formar part de la companyia La Línea Arts. Amb aquesta companyia s'aventura a fer d'intèrpret a *José y la Barcelona disidente, work in progress*, que es presentarà al Teatre Lliure l'any 2021 (gràcies a les Ajudes a la Creació Carlota Soldevila per la seva experiència com a transformista des dels dinou anys).

**Christina Schmutz:
«Millor fluid que rígid —als marges d'allò
teatral»**

Actualment, el panorama teatral està marcat per híbrids contemporanis de teatre i *performance*, amb una estètica de límits difuminats i temes com comunitats poliglotes, domini, identitat, obsessió, fragilitat i corporalitat. Per això, servirà com a paradigma *Sudden Rise* de Wu Tsang (2020). Aquest treball constitueix una cerca estètica a través de gèneres i sexes que explora els límits del concepte de teatralitat, tot «liquidant», literalment (tornant líquids) els conceptes de subjecte, identitat, figuralitat, narració i acció performativa, instal·lació i acció política.

L'artista nord-americana Wu Tsang, els primers treballs de la qual van sorgir als cercles *queer* i *drag* de l'*underground* novaiorquès, és considerada «l'estrella emergent del videoart i la performance». Els seus treballs se situen en «l'oscil·lació, l'indefinit i els espais intermedis», i no és fins fa pocs anys que s'han obert pas als escenaris de teatre en llengua alemanya.

Christina Schmutz va cursar la carrera de filologia i ciències econòmiques (Freiburg, Alemanya). L'any 1998 va arribar a Barcelona amb una beca lligada a la dramaturgia contemporània. A Barcelona escenifica, en varies ocasions col·lectivament amb el director i teòric Frithwin Wagner-Lippok, textos d'autors contemporanis alemanys com per exemple Falk Richter, Igor Bauersima, Sybille Berg, Roland Schimmelpfennig, Kathrin Röggla, Anja Hilling, Elfriede Jelinek, Oliver Kluck (Festival Grec, Festival de Sitges, Nau Ivanow, Espai Escènic Joan Brossa, Festival Videoart loop, Antic Teatre, Teatre Tantarantana). Des de 2006 treballa en projectes d'investigació i creació (incloent conferències, publicacions i *workshops*). És membre actiu del *working group* Performance as Research IFTR (International Federation of Theatre Research) i de GTW (Societat de les Ciències Teatral Alemanya). El 2018 va obtenir la seva tesi doctoral per la Universitat Autònoma de Barcelona, i actualment és docent a l'Institut del Teatre i a Eòlia.

**Carme Junyent:
«Allò que ens hem perdut mentre parlàvem de gènere»**

El gènere gramatical en els estudis lingüístics de gènere és un element clarament residual. Això és així bàsicament perquè el gènere gramatical és residual en les llengües del món: molt poques en tenen. La fixació en el gènere al nostre país ha acabat essent un obstacle per al desenvolupament dels estudis de gènere. Creiem que manipulant la llengua estem aconseguint alguna cosa i, en realitat, ens estem oblidant del que és essencial: qui parla, qui escolta, qui intervé, qui interromp, a qui s'escolta, a qui s'estimula per intervenir, etc. Això té conseqüències evidents en la societat i, en el cas que ens ocupa, en el reconeixement de la creació de les dones. En la ponència proposarem recentrar el debat en allò que és fonamental per tal que l'aportació creativa sigui reconeguda com a tal sigui quin sigui el gènere de l'autor.

M. Carme Junyent és professora titular de lingüística general a la Universitat de Barcelona. També és membre del Grup d'Estudi de Llengües Amenaçades i del Grup de Lingüistes per la Diversitat. El 2010 va organitzar la jornada «Visibilitzar o marcar: repensar el gènere en la llengua catalana» i ha publicat diversos articles sobre la qüestió. Recentment ha coordinat el llibre *Som dones, som lingüistes, som moltes i diem prou*, on 70 dones opinen sobre la qüestió del sexisme en la llengua.

**Meri Torras Francès:
«El cos interpel·lat»**

Aquesta presentació resseguirà els procediments relacionals que estableixen cos i text alhora que proposarà modes d'interpel·lació mútua, cosa que donarà espais perquè s'obri la dimensió corporal de la textualitat.

Meri Torras Francès és doctora y professora de Teoria de la literatura i Literatura comparada de la Universitat Autònoma de Barcelona. La seva investigació gira entorn de gènere i la literatura, els estudis culturals, la crítica literària i la teoria *queer*, en especial la comparació entre literatures i arts audiovisuals. Dirigeix el grup d'investigació «Cos i textualitat» i és coeditora de la publicació de referència *Lectora. Revista de Dones i Textualitat*. També ha editat *Feminismes literaris* (1999), *Corporitzar el pensamiento. Escrituras y lecturas del cuerpo en la*

cultura occidental (2006), *Cuerpo e identidad* (2007), *Encarna(c)iones. Teoría(s) de los cuerpos* (2008) i *Accions i reinencions. Cultures lèsbiques a la Catalunya del tombant de segle XX-XXI* (2011). Ha publicat els assajos *Soy como consiga que me imaginéis. La Construcción de la subjetividad en las autobiografías epistolares de Gertrudis Gómez de Avellaneda y Sor Juan Inés de la Cruz* (2003) i *Tomando cartas en el asunto. Las amistades peligrosas de las mujeres con el género epistolar* (2001).

**Montserrat Roser:
«El “Tango Queer” com espai d'expressió de sexualitats diverses»**

Aquesta comunicació explicarà com s'ha desenvolupat el procés de *queering* del tango argentí, cosa que ha suposat l'erosió de la concepció binària hegemònica i heterosexual d'aquest ball, i ha generat la creació d'una nova variant d'aquesta dansa molt més adequada a la vida i als valors contemporanis. També documentarà com s'ha passat dels conceptes desfasats d'home «macho», actiu i dominant, i de dona sotmesa, passiva i obedient, a la definició d'uns rols de guia (*leader*) i de seguidor/a (*follower*), que no estan vinculats a cap sexe; no es relacionen segons un joc de poder; són de lliure elecció i, addicionalment, es poden intercanviar. D'aquesta forma, es veurà com el «tango queer» ha aconseguit crear un espai de llibertat expressiva en el qual el rol masculí i el femení es desestabilitzen i entren en diàleg l'un amb l'altre.

Per tal de constatar-ho, es parlarà de diverses obres literàries (teatre i novel·la) d'autors de països diferents, a les quals el tango argentí, vist des de la teoria *queer*, s'utilitza per donar veu a la diversitat sexual; flexibilitzar els valors tradicionals; escapar de les limitacions històriques; i experimentar amb la possibilitat d'existir dins d'un espai positiu, lluny de les pressions exercides per una societat encara massa dominada per la divisió de sexes i les relacions heterosexuales. Veurem també com les concepcions novel·lístiques, dramàtiques i coreogràfiques fomenten una expressió no solament de les accions de la trama i del cos en moviment, sinó també de les diverses identitats sexuals que troben expressió dins un espai en el qual el gaudi i la felicitat són presents. És a dir, s'identificaran i es resseguiran els usos del procés de *queering* a les obres seleccionades per tal de constatar com, gràcies a aquesta desestabilització, la intimitat dels personatges es veu separada i protegida de la realitat social i de les preconcepcions

tradicionals. Per acabar, s'argumentarà que, inesperadament i gràcies al procés de *queering*, el tango argentí (un ball que ha estat tradicionalment considerat masculista) ofereix l'oportunitat de gaudir d'una llibertat LGTBIQ+ que d'altra manera no hauria trobat una expressió corporal i emocional de qualitat en aquest ball, i que aquest pot ser una inspiració útil en el *queering* d'altres activitats i expressions artístiques.

Montserrat Roser i Puig va néixer a Girona. Es va llicenciar i doctorar en Estudis Hispànics a la universitat de Londres el 1991 i el 1995, respectivament. Va treballar com a professora titular al departament d'Estudis Hispànics de la Universitat de Kent, a Canterbury (Regne Unit), des de 1995 fins a 2019. També va ser Vicedegana d'Educació a la Facultat d'Humanitats. El seu camp d'investigació és la literatura contemporània catalana i peninsular dels segles XX i XXI. Ha publicat nombrosos capítols i articles sobre teatre, música, art i poesia i, especialment, sobre la combinació i interacció de diverses manifestacions artístiques. Va ser presidenta de l'Anglo-Catalan Society de l'any 2002 a l'any 2005 i editora tècnica del *Journal of Catalan Studies* del 2005 al 2015. El seu últim projecte d'investigació es desenvolupa al voltant de la relació entre les cultures llatinoamericanes i la cultura catalana i les seves manifestacions en la literatura, la música i les arts contemporànies. També ha escrit sobre el tango argentí en la literatura catalana i castellana contemporània. Actualment treballa en l'àrea de Literatura catalana del Batxillerat Internacional; segueix investigant dins el grup de recerca PoAf de la Universitat de les Illes Balears, i dona classes en línia d'anglès i d'espanyol per a estrangers. Per publicacions i contribucions a congressos vegeu <<https://orcid.org/0000-0001-7677-9071>> i <<https://ibo.academia.edu/MontserratRoser>>.

Carmina P. Soriano:
«Los Rostros del Silencio. Recerca artística, íntima i personal: una eina que impulsa al públic a la reflexió i al debat social»

Aquesta proposta entén la recerca artística com a procés per qüestionar els límits i les fronteres de l'experiència humana: primer qüestiona els supòsits de l'artista per sacsejar després al públic, impulsant-lo a la reflexió i al debat social (Bogart, A. 2008). Es pren com a punt de partida quelcom que colpeix l'artista, quelcom amb arrels en el psiquisme i que s'alimenta del context social, amb la voluntat de determinar d'on

provenen les pròpies creences i els estigmes que la condicionen com a dona (Ruiz Castillo, P., 2006). La investigació, partint de fets de la Guerra Civil, es realitza des de tres àmbits: el treball de camp (realitzant entrevistes a la família propera i llunyana, en aquest cas); la recerca documental, aportant fonaments argumentals a les percepcions intuïtives; i la recerca artística, traduint les conclusions en acció reflexiva, sensible i estètica. El format de presentació és un espai íntim i proper per desdibuixar els límits entre espectador i actriu. S'utilitzen espais convencionals i no convencionals amb la intenció de portar la peça a un públic que normalment no va al teatre, democratitzant així els llenguatges artístics contemporanis. Posteriorment a l'obra es proposa el debat. Crear aquest espai genera la possibilitat de superar, en aquest cas, la prohibició a parlar d'uns fets traumàtics que ens determinen com a societat; crea una classe d'història oral on el públic experimenta la narració de fets en primera persona, genera discurs, possibilita vies de reparació personal de les conseqüències psicològiques i afavoreix la reflexió entorn d'estigmes socials, com els que han comportat la repressió brutal de l'estat franquista i l'anomenada Transició.

Carmina P. Soriano és creadora escènica multidisciplinària. S'ha format al Col·legi de Teatre de Barcelona, a la Universitat de Barcelona en Educació Social i en Teatre Laboratori amb Peter Gadish i Maria Stoyanova. El *clown*, l'acrobàcia, la dansa, la il·lustració i l'escriptura alimenten la seva obra. Les seves creacions tendeixen al «teatre pobre», actuant principalment en entorns no convencionals. Treballa a partir d'imatges des d'una perspectiva junguiana. Ha realitzat projectes de pedagogia artística, especialment, amb col·lectius socialment marginats. *Los Rostros del Silencio* és el primer projecte en solitari. Actualment crea un espectacle infantil amb Alkyoni Bouchalaki i un projecte propi entorn l'animalitat humana i la humanitat animal, amb la col·laboració d'Oriol Garriga i Hervé Costa, sota la direcció de Peter Gadish.

**Àngels Aymar Ragolta:
«Experiències d'una trajectòria: les realitats
que hi ha darrere les històries»**

Practico un teatre lligat a la manera que entenc la vida. Durant la meua trajectòria professional he tingut ocasió de dirigir moltes de les obres que he escrit, d'escoltar-les en altres llengües i de conuiu amb els diferents equips que han intervingut en les posades en escena. He pogut comprovar com una mateixa obra es pot transformar segons on la representes, un argument pot variar de sentit depenent de qui l'escolta, i una paraula pot adoptar múltiples significats segons qui la diu. La majoria de les històries que escric estan protagonitzades per dones. Dones d'òrgens i cultures diferents que viuen amb por, víctimes de tota mena de conflictes i d'abusos, en un món desconstruït i salvatge. Dones combatives que lluiten pels seus principis, pels seus drets, contra el domini, l'adocrinament i els arquetips enganyosos. En les obres faig referències al passat, als records d'infantesa, la petja de l'educació i la memòria històrica, com a elements imprescindible que ens remet en al present. Els meus muntatges son pluridisciplinaris, i alterno espais convencionals amb altres d'alternatius, amb la intenció de descontextualitzar, de cercar altres maneres d'arribar al públic i conquerir-ne de nous. Al voltant de les obres, genero projectes d'intercanvi amb la intenció de crear ponts entre cultures i propiciar vincles comunitaris. D'aquesta manera he tingut accés a treballar amb nombrosos grups de dones de realitats molt diferents, que han compartit les seves històries individuals marcades pel dolor i el repte de superació, ja sigui per les condicions polítiques del país, perquè viuen en l'exili o han estat víctimes del terrorisme. Entre totes elles he trobat quelcom en comú: la necessitat d'un espai propi on expressar-se i que els permeti ser qui són. "Cap paraula que parla del que és humà, no és intraduïble" Mireille Gansel

Àngels Aymar i Ragolta és llicenciada en Art Dramàtic per l'Institut del Teatre de Barcelona. Ha escrit més d'una trentena d'obres guardonades, representades, traduïdes i publicades en diverses llengües. El 2019 rep el Premi Andreu Solsona per *Aquestes Meves Veus*, un biopic sobre Maria Aurèlia Capmany. També de caràcter biogràfic i amb relació a la Guerra Civil, estrena com autora resident al Teatre Nacional de Catalunya (2006-2009) *Trueta*, i *La Indiana* (Cuba, 2009). Seguint la temàtica sobre l'exili i la memòria, destaquen *La Riella Inacabada* (FIL Guadalajara-Mèxic 2004) i *SOLAVAYA* (Nova York, Prelude Festival i Teatro del Repertorio Español, 2010). El 2018 estrena a Barcelona *Enverinades*, obra

sobre la desmitificació de princeses de contes populars. El 2019 col·labora al Teatro dei Rinnovati de Siena amb una producció italiana. El 2017, per encàrrec de l'Ajuntament de Barcelona, i amb motiu de la commemoració del trenta aniversari de l'atemptat d'Hipercor, presenta *H1987 MEMORIAL*, amb la participació de familiars de les víctimes mortals. El 2015 dirigeix a Nova York *Hearts Beating Like Drums*, al teatre The Wild Project, obra sobre dones víctimes de la guerra. El 2013 escriu i dirigeix *100FEMMES* al Festival Grec amb la participació de cent dones. L'obra viatja a Holanda i a Corea del Sud, on l'autora la reescriu en cada ocasió, a partir d'històries individuals de les cent participants en cada país.

**Brigitte Vasallo:
«Intervenció col·lectiva sobre el pensament
hegemònic amb el gènere com a motiu»**

Brigitte Vasallo és escriptora, investigadora i docent, *txarnega* i *marimacho*. Dona classes a la Universitat Autònoma de Barcelona al Màster de Gènere i Comunicació i a la Universitat de Barcelona, al Postgrau de Cultura de Pau. Ha donat cursos i seminaris a altres institucions, com ara la Universitat de Saarland, a Alemanya, la UIB, la Universitat de Vic, la Universitat de Lisboa, la Universitat de Coimbra, el CCCB, el Museo de Arte do Rio (Brasil), el Museo Reina Sofia, la Tèrmica (Màlaga), etc. També ha format part del comitè científic de Congrés Internacional de No-Monogàmies i Intimitats Contemporànies, i va dirigir-ne la 3a edició, que es va celebrar a Barcelona, a la UPF. Ha estat consultora internacional del projecte INTIMATE – Citizenship, Care and Choice: The Micropolitics of Intimacy in Southern Europe, del Centro de Estudios Sociales (CES) de la Universidade de Coimbra i l'European Research Council. Ha dirigit i comissariat el I Festival de cultura Txarnega de Barcelona.

Dijous, 28 d'octubre de 2021

Ana Contreras:

«Despatriarcalitzar la escena: experiències teatrals y pedagògiques con perspectiva de género»

En esta propuesta se llevará a cabo una exposición, un análisis y se extraerán unas conclusiones de algunas acciones con perspectiva de género llevadas a cabo a partir de experiencias propias en el escenario y en el aula. En concreto habrá una focalización en la creación de las Jornadas de Teatro y Feminismos RESAD y en la formación del Grupo de Investigación de Feminismos y Estudios de Género de la RESAD. También se discutirá la creación del Festival Místicas de Teatro Contemporáneo de Madrid, así como la revisión del currículum de las asignaturas de teoría y práctica de la puesta en escena e Historia de la escenificación. Todo esto se hará con el objetivo de aportar algunas pautas para una docencia inclusiva y una dirección escénica feminista.

Ana Contreras es profesora titular del Departamento de Dirección Escénica de la Real Escuela Superior de Arte Dramático de Madrid (RESAD), Directora de *Acotaciones*, revista de investigación y creación teatral, Directora de las colecciones *Contemporáneos RESAD* y *Biblioteca temática RESAD*, fundadora y directora artística del Festival Místicas de Teatro contemporáneo de Madrid, Vicepresidenta de la Asociación Internacional de Teatro del Siglo XXI, Artista Asociada del Teatro de la Abadía de Madrid y directora de escena. Doctora por la UCM, sus líneas de investigación se centran en las últimas tendencias del teatro contemporáneo, la pedagogía artística, el teatro del siglo XVIII y el teatro conventual medieval, pero sobre todo la relación entre lo teatral, lo ético y lo político con perspectiva feminista y decolonial. Es cofundadora del Grupo de investigación de Feminismos y estudios de género y de las Jornadas de Teatro y Feminismos (RESAD), miembro de varios proyectos I+D y asociaciones académicas y profesionales. Ha dirigido más de 40 espectáculos y tiene numerosas publicaciones.

Montserrat González Parera:

«Mirades complexes per a una educació artística inclusiva»

Com ens referim a les persones que estudien a l'ESAD? Amb quins noms? Amb quins pronoms? Com volen ser anomenades? Quins models oferim? Quins materials treballem? Quines aules tenim?

Una escola d'art dramàtic compromesa amb la igualtat i la no opressió i discriminació ha d'analitzar i reflexionar sobre les formes de desigualtat situades a nivell del llenguatge, contingut, materials, espais, indumentària, formació de grups de classe i les expectatives que sobre l'alumnat posa el professorat i altres agents socials.

Des del Decret 150/2017 ja queda palès que en educació parlem d'inclusió a la diversitat des d'una mirada complexa. Les relacions de poder que intervenen simultàniament en els contextos són múltiples. Partint del *Paradigma de la Complexitat* i de la *Perspectiva interseccional*, cal debatre i fer propostes que trobin en les maneres d'ensenyar i aprendre un horitzó qüestionador. És una perspectiva que té les seves lluites en el reconeixement de la diversitat i en el combat cap a la universalització i l'essencialisme del gènere, per a comprendre'l en la seva relació amb les altres matrius d'opressió i privilegi que es troben en la intersecció amb la raça, la sexualitat, la classe social, les diferents capacitats, entre altres, els eixos de dominació que impacten simultàniament sobre la quotidianitat de les persones de l'escola i les situen de manera diferent en l'escenari artístic i polític (Fernandez Silva, 2021).

Montserrat González Parera és doctora en Pedagogia per la Universitat de Barcelona, Stage al Théâtre Ouvert - Centre National des Dramaturgies Contemporaines de París, així com Llicenciada en Psicologia per la Universitat Autònoma de Barcelona. Va cursar estudis superiors en Direcció i dramaturgia a l'Institut del Teatre; va obtenir un postgrau en Antropologia social: processos culturals en las sociedades contemporáneas per la Universidad Complutense de Madrid; també va cursar un postgrau en Docència universitària a la Universitat de Barcelona. A més a més, va formar-se en Direcció d'actors al CELCIT i al Teatro San Martín de Buenos Aires, així com en Interpretació a La Cuarta Pared de Madrid i a Nancy Tuñón de Barcelona.

Quant a experiència professional, és cofundadora i directora de la Companyia La Trup (Barcelona/Menorca, 2011), i cofundadora i actriu de

la Companyia Baraka (Madrid, 2005). Ha participat en muntatges com a directora, dramaturga, productora i intèrpret en diferents produccions a Catalunya, Madrid i Londres. En el camp de la docència i la recerca ha estat professora i investigadora a la Universitat de Barcelona, la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat Oberta de Catalunya i Teaching Assistant a Harvard University. També ha fet estades de recerca sobre arts aplicades amb mirada complexa a la Universidade Católica de Brasília, a la Université François-Rabelais de Tours i a la University of Nottingham. A més a més, també ha estat professora de Pedagogia a l'Escola Superior d'Art Dramàtic i al Postgrau d'Arts escèniques i educació de l'Institut del Teatre.

Ha estat col·laboradora del projecte Caixa Escena de l'Obra social "LaCaixa" i mentora del Programa Connexions de la Fundació Carulla. Ha impartit conferències i *workshops* per tot l'estat espanyol i per altres països com França, Portugal, Argentina, Brasil, Costa Rica o Algèria.

Vidda Priego: Performance comentada

Vidda Priego és actriu i dissident de gènere. Ha intervingut en nombroses obres de teatre, cinema i sèries com, entre d'altres, *Tránsitos* (Festival Grec-La Gleba, 2020), dirigida per David Teixidó; *Porn is on* (Temporada Alta-Girona, 2019), dirigida per Marina Rodríguez; *Cabaret ibérico* (El Plata Cabaret, Saragossa, 2019-20) creada per Bigas Luna i dirigida per Fred Blin; *GALA* (Festival Grec-Mercat de les Flors, 2018) dirigida per Jerome Bel; *Espejo espejo* (llargmetratge, 2020) dirigida per Marc Crehuet; *Los hombres de Paco* (Atresmedia Serie, 2020) dirigida per Alex Pina; *Atico 139* (sèrie, 2020) dirigida per Úmit Sural; *Oh my goig* cap. 1, temp. 3 (Betevé Serie, 2019).

Mercè Saumell: «L'edat de plata i el protagonisme femení (Xirgu, Ucelay, Nelken, Durán, Mallo, León,...)»

Es parlarà sobre l'establiment d'una xarxa professional femenina al voltant de Margarida Xirgu amb escenògrafes com Victoria Durán o Maruja Nallo, periodistes com Irene Polo o polítiques com Margarita Nelken, entre d'altres.

Mercè Saumell és doctora en Història de l'Art per la Universitat de Barcelona i professora de l'Institut del teatre des de 1995. El 2018 coordina el monogràfic *Creadoras y gestoras en el teatro español contemporáneo 2000-2018*. Ha col·laborat amb l'INAEM. Autora, entre altres títols, de *El papel de las mujeres en el teatro* (Santillana, Madrid, 2019).

Ester Vendrell Sales: «Re-construir la història. Dones invisibles (I) Les festes d'art de la Residència Internacional de senyoretetes com a expressió d'un paradigma cultural: dansa moderna, pedagogia, feminisme i teosofia a Catalunya. Reflexions metodològiques i conclusions crítiques»

Parlar de les *Festes d'art* de la Residència internacional de Senyoretetes estudiants de Barcelona permet «il·luminar» pràctiques pedagògiques i artístiques emancipadores i renovadores del context del primer terç del segle XX a Catalunya des de la perspectiva de la dansa i la cultura física, la pedagogia, el feminisme i la teosofia com a moviments del lliure pensament en la modernitat del nostre país. Permet donar veu a dones la tasca de les quals va ser rellevant en un context de modernització cultural i institucional. Partint inicialment d'entitats de la societat civil com orfeons, ateneus, cercles artístics, associacions nacionals i internacionals de moviments socials, de renovació pedagògica i artística, van liderar espais institucionals durant la II República amb la reinstauració de la Generalitat. Establir el vincle entre aquests moviments socials i el lideratge que van exercir determinades dones en l'àmbit de l'educació, la pedagogia de les arts i la cultura física a Catalunya permet entendre *Les festes d'Art* (1934, 35, 36) com un paradigma de progrés i a la vegada comprendre aquest període històric des d'una perspectiva cultural. El Franquisme va suposar el desmantellament de les institucions, la repressió i censura dels principis i valors d'aquests moviments; un gir estètic i ideològic també sobre les arts; l'exili, el silenci i la invisibilitat d'aquestes protagonistes, ignorades per la historiografia. Més enllà de re-construir i restaurar aquest passat històric, com podem dialogar des del present amb aquestes aportacions? Quins valors, ideologies, accions, procediments, metodologies, polítiques, conflictes segueixen vigents? Què podem aprendre des de la pedagogia de les arts? Des de la creació? Des de les Institucions? Des dels moviments socials? Des de l'autogovernança i l'acció política?

Des de l'actitud i l'acció individual? Cal reconstruir la història per revisar i accionar el present

Ester Vendrell és ballarina, docent, gestora i investigadora. Combina l'estudi amb l'experiència, la reflexió amb l'acció, la recerca amb la transferència transformant les seves inquietuds vitals en contextos d'estudi i experiència professional. És Doctora en Història de l'Art per la Universitat de Barcelona, Titulada superior en Dansa contemporània i Coreografia per la London Contemporary Dance School 'The place' i l'Institut del Teatre de Barcelona. Va realitzar el curs d'Aptitud Pedagògica CAP (1993) i un postgrau en Gestió i Polítiques Culturals per la Universitat de Barcelona (2000) i un postgrau en Acompanyament Espiritual (URLI). És practicant de loga des de 1998 i Professora titulada per KHYP (Krishnamacharya Healing and yoga Foundation) i per AEPY (Asociación Española de Practicantes de Yoga) el 2008. Ha treballat com a intèrpret en diferents companyies de dansa contemporània, així com a gestora i productora de companyies de dansa. Com a docent treballa tant en el context dels Estudis Reglats de l'Institut del Teatre des dels Conservatoris Professional i Superior de dansa i en el Màster i Doctorat, així com en espais no reglats, impartint assignatures teòriques o pràctiques psicofísiques. Ha publicat articles de recerca en *La investigació en Dansa en España*, *Art and Public Sphere*, *Estudis Escènics*, *Assaig de Teatre*, així com de divulgació a *Escena*, *Revista Musical Catalana*, *Por la Danza*, *Danza en Escena* i *Temps de les Arts*. Ha col·laborat en capítols de llibres, exposicions i catàlegs d'exposició. Participa en blogs i espais de divulgació de la dansa pre i post funció. És membre fundadora de l'Asociación Española Danza más Investigación D+I, del Grup Ara loga i de l'Associació Catalana de Dansa i Recerca. També és cofundadora de l'Espai de Recerca i Creació Lampíria.

Adriana Nicolau Jiménez:
«Els feminismes al teatre català contemporani (2000-2019)»

La meua comunicació pretén presentar a grans trets les conclusions de la meua tesi doctoral, *Els feminismes al teatre català contemporani (2000-2019)*, defensada l'abril de 2021 a la Universitat Oberta de Catalunya i que va obtenir un Excel·lent *Cum Laude* per unanimitat. La tesi aborda l'impacte dels feminismes en el teatre català contemporani, prenent com a objecte d'estudi el teatre representat a la ciutat de Barcelona entre els anys 2000 i 2019. A causa de

la manca d'atenció crítica a les relacions entre el teatre català, el gènere i els feminismes, fonamento el meu marc analític en els estudis teatrals feministes anglosaxons, així com en les aportacions pioneres de María José Ragué Arias. La recerca comprèn l'estudi d'un conjunt molt ampli d'obres, enteses en tant que objectes espectaculars i per tant estudiades a partir de les escenificacions. La comparació sistemàtica d'aquest corpus permet fer emergir la presència d'una sèrie de motius feministes en conjunts remarcables d'obres: els desdoblaments, les genealogies i els trànsits. En definitiva, la tesi proposa un marc analític i metodològic innovador per copsar i analitzar la important significació d'aquest fenomen, alhora que n'ofereix una primera cartografia (que es tradueix en una relació de 148 obres recollida en annex). En aquesta xerrada em centraré en algunes obres representatives a tall d'exemple, amb la intenció de demostrar que, durant les dues darreres dècades, les creadores catalanes han dut als escenaris un nombre significatiu d'estratègies per superar les tradicions estigmatitzadores en la representació de les dones i el gènere.

Adriana Nicolau Jiménez és doctora per la Universitat Oberta de Catalunya amb la tesi *Feminismes al teatre català contemporani (2000-2019)* (2021). Llicenciada en Filologia Catalana per la Universitat Autònoma de Barcelona amb Premi Extraordinari de Llicenciatura i Màster en Teoria de la Literatura per l'ENS de París, també ha exercit com a lectora de català al Centre d'Études Catalanes de la Sorbona. Ha publicat articles sobre literatura, teatre i gènere a revistes com *Tangence*, *Feminismo/s*, *New Theatre Quarterly* i la *Revista de Filología* de la Universitat de La Laguna, així com articles divulgatius a publicacions com *Tribuna feminista*, *Núvol*, *Ítaca*, *Caràcters* i la *Revista de Catalunya*. Durant la tesi ha realitzat estades de recerca a la Roehampton University de Londres, sota la tutela de Sarah Gorman, i ha participat en nombroses trobades científiques nacionals i internacionals. A inicis de 2021 va co-comissariar amb Josep-Anton Fernández el Cicle Lluïsa Cunillé a la Sala Beckett de Barcelona i des de setembre d'enguany imparteix docència a la Universitat Autònoma de Barcelona i a la Universitat de Vic/Universitat de la Catalunya Central com a professora associada. És membre del grup de recerca LICMES (Literatura, Món Editorial i Societat, UOC).

**Ricard Gázquez Pérez:
«Nova performance i tecnologia digital: el cos
com a trama. Una aproximació»**

La llegibilitat física del cos desapareix de l'escena en el treball d'uns quants artistes de l'escena independent i de la performance més recent, que posen el focus en les percepcions i la mediatització de les relacions interpersonals a través de les tecnologies digitals. El cos en diferit esdevé una construcció artificial, on les imatges emmascarades dels rostres i dels cossos són l'objecte en subhasta i funcionen com a frontissa per generar la interacció social en xarxa. En canvi, les generacions nascudes a partir de finals dels anys vuitanta entenen la vida online com a part i continuació de la vida offline, sense que existeixi una separació notòriament marcada, sinó més aviat una recíproca complementarietat. Totes dues vivències dimensionen les nocions del temps, de l'espai i de la informació des d'una altra perspectiva on la subjectivitat s'activa a través d'una funcionalitat algorítmica i hipertextual. En alguns casos, però, aquesta (pre)ocupació per la dependència tecnològica els porta a intentar detectar les limitacions i les trampes de la intel·ligència artificial. En d'altres, en canvi, s'explora de quina manera opera la percepció sensorial a través dels dispositius multicanal, o bé, quines són les variacions i els efectes de combinar el joc escènic i l'*streaming*. Per últim, ens fixem en altres artistes que reivindiquen el vessant físic del cos des de l'exploració fenomenològica en l'espai. L'objectiu d'aquesta intervenció és realitzar una aproximació a algunes propostes recents de la nova performance (em centraré en artistes que van participar en el cicle «Dissonants» de l'Estruch de Sabadell el passat estiu), en contrast amb altres artistes de la generació anterior, per detectar com han variat les formes de figuració del cos en relació amb les tecnologies i les indústries audiovisuals i digitals. Més que aventurar cap hipòtesi sobre si hem de repensar la representació del cos i sobre les implicacions que té tota presència (i tota absència), interessaria formular algunes preguntes a tall de reflexió compartida a partir dels exemples esbossats.

Ricard Gázquez és Doctor en Arts Escèniques i Llicenciat en Filologia Hispànica per la Universitat Autònoma de Barcelona, postgraduat en Teoria i Història del Teatre. Actualment és el director artístic de l'Aula de Teatre de la Universitat Autònoma de Barcelona. Els darrers anys ha combinat la docència amb la investigació, amb especial atenció a dones artistes de disciplines ben diverses, sense perdre de vista les polítiques teatrals i culturals al context català i espanyol. Fruit de la seva tesi doctoral, ha publicat el

llibre *Autoficciones. Poéticas de la experiencia*. A més a més és dramaturg i director escènic.

**Iver Zapata:
Performance comentada***

Occidente crea una realidad que no otorga una Historia, un Estado ni unas instituciones que apelen a les disidentes o les generen un origen. Por lo tanto, estas se topan con la *despertencia*, no forman parte de la realidad. Se entienden de otro mundo, son irreales, marginadas: se entienden como una ficción. Esta *despertencia* genera una vivencia de culpa, miedo, vulnerabilidad y ansiedad. Sin embargo, desde ese lugar marginal, distanciado, se puede contemplar la «realidad» occidental como otra ficción. Con este hecho las «ficciones» disidentes pueden redefinirse como realidades alternativas y posibles, sin necesitar justificación dentro de la realidad occidental.

Soft Fiction es una conferencia performática que pretende cuestionar la realidad occidental desde el lugar, controvertidamente estratégico, que deja a la otredad: la ficción. Es un diálogo con unx de lxs monstruxs que Occidente imagina. El ser que nos habla desde su parte humana, «real», y su parte monstruosa, «ficticia», expone un hilo de pensamiento tanto autobiográfico como poético o aberrante, con el que ilumina a su manera la tensión realidad-ficción, y las consecuencias íntimas y colectivas que conlleva. Mediante la construcción de irónicos puentes de comunicación entre las ficciones, pretende empoderar la ficción colectiva de les disidentes, invitando a vivir en ella, reafirmarla y negar la ficción Occidental como única realidad.

* Ayudante de dirección: Lluís Sauch.

**Fernando López Rodríguez:
«El género no es un género (artístico o científico): metodologías de la sospecha y oportunidades de la transversalidad»**

En mi presentación trataré de mostrar cómo las cuestiones de género y LGTBIQ+, a menudo tratadas como el «tema» de una creación artística determinada o de una investigación particular, deben ser tratadas como una perspectiva de análisis y no sólo como un objeto de estudio en sí mismo. Dichas cuestiones o cuestionamientos se presentarán como

procedimientos activos que nos permiten arrojar luz, en cada uno de los procesos de trabajo, sobre problemáticas que atraviesan las nociones de identidad, representación y reparto desigual del poder (material, económico y simbólico), entre otras. Tras una primera presentación general, se analizarán diferentes experiencias específicas, tanto en el plano artístico como académico, dando diversos ejemplos sobre cómo abordar, desde dicha perspectiva de género y LGTBIQ+, algunos objetos de estudio y temáticas. Asimismo, se tratará de mostrar posibles vías para entrelazar, de manera transversal, dichas problemáticas con las planteadas por otros ámbitos de acción y pensamiento que elaboran sus discursos teniendo como su piedra angular las nociones de clase social y de raza-etnia.

Fernando López (Madrid, 1990) es bailarín, coreógrafo, filósofo e investigador en danza. Es doctor en Estética por la Universidad Paris 8-Saint Denis, autor tanto de numerosos artículos y capítulos de libros, como de tres libros completos: *Espejismos de la identidad coreográfica* (I Premio de Investigación en Danza de la Academia de las Artes Escénicas de España en 2015), *De puertas para adentro: disidencia sexual y disconformidad de género en la tradición flamenca* (2017) e *Historia Queer del Flamenco* (2020). Desde 2009 dirige su propia compañía de flamenco contemporáneo, habiendo estrenado, entre otros *Bailar las palabras* (2013), *H2-Ohno* (2014), *Bailar en Hombre* (2015), *Íntimo Interior Meo* (2016), *DeCid* (2016), *Too easy to see* (2018), *Pensar* (2018), *No hay bailarines en este país* (2020), *Bailar en tiempos de crisis* (2020), *¿Y después?* (2020), *No más versiones: El Amor Brujo* (2020) y *El Movimiento* (2021). Ha colaborado como director artístico y consejero coreográfico de artistas como Olga Pericet, Belén Maya, Juan Carlos Llerida y José Manuel Álvarez. Entre otros reconocimientos, recibió el Premio a Mejor Bailarín del Certamen El Álamo (2010) y la Beca DanceWeb (2013) del Festival ImpulsTanz de Viena. Desde 2020 es Miembro de la Academia de las Artes Escénicas de España y profesor invitado en la Universidad de Lleida para el Título de Experto Universitario en Estudios Culturales y Pedagógicos LGTBIQ+. Actualmente es profesor asociado (ATER) en el Departamento de Danza de la Universidad Lille 3 (Francia).

Constanza Brnčić Monsegur: «Les coreògrafes invisibles»

Des de fa deu anys el projecte *PI(È)CE*, que desenvolupo al barri del Raval junt amb el dramaturg Albert Tola i en complicitat amb el teatre Tantarantana i el CCCB, ha estat un espai de reflexió compartida, d'experiència estètica i política al voltant de temes com les identitats, els afectes, la imaginació i les emergències narratives. A *PI(È)CE* ens trobem persones de diverses cultures i edats (des dels catorze als noranta anys) per compartir l'escena, que es mou entre l'escola pública, el teatre i els carrers del barri. Una escena per tocar, moure's, imaginar i (des d'on) construir narratives. A la tesi doctoral sobre *PI(È)CE Rebel bodies and affects in movement. Imagining scenes for an indocile pedagogy*, la investigadora Amalia Giannoutsou es pregunta si una pràctica artística com aquesta pot ensenyar-nos altres formes de coneixement que siguin disruptives amb les relacions de poder i amb les estructures dominants i que per tant posin en qüestió, de forma radical, les narratives sobre la identitat en general i les identitats de gènere en particular. La tasca de recerca teòrica-pràctica d'aquests deu anys, reflexa que la feina desconstructiva no s'atura mai, i que és en aquesta contínua tasca de desmantellament de formes de fer i d'estructures de pensament on apareixen noves narratives que poden generar noves realitats.

Constanza Brnčić Monsegur és ballarina i coreògrafa. Llicenciada en filosofia, va obtenir un màster en Pensament Contemporani i Tradició Clàssica per la Universitat de Barcelona, on realitza el programa de doctorat en Filosofia Contemporània i tradició clàssica. Actualment combina la seva tasca creativa en l'àmbit de la creació escènica i la realització de nombrosos projectes i encàrrecs —entre els quals destaca el projecte *PI(È)CE*—, amb la docència de Composició i Improvisació i és Cap d'especialitat en coreografia i interpretació al Conservatori Superior de Dansa (CSD / Institut del Teatre).